

Zajímavé botanické nálezy z regionu severní Moravy a Slezska I.

Vítězslav Plášek & Šárka Cimalová [eds.]

Interesting botanical findings in the area of Northern Moravia and Silesia I.- Čas. Sle. Muz. Opava (A), 57: 45-48, 2008.

Abstract: Interesting regional botanical findings recorded in 2007 are presented in the paper. Each contribution is briefly commented. Threatened categories are given.

Keywords: Interesting findings, threatened species, bryophytes, vascular plants, Moravia, Silesia,

Úvod

Tento příspěvek zahajuje seriál publikací o zajímavých a regionálně významných druzích rostlin, nalezených recentně na území severní Moravy a Slezska. Editoři budou dohlížet především na nomenklatorickou a odbornou správnost jednotlivých příspěvků, nicméně příspěvatelem se může stát každý, kdo je autorem recentního zajímavého nálezu a má jej zdokumentován (nejlépe v podobě herbářové položky, u velmi vzácných a ojedinělých nálezů alespoň formou kvalitní fotografie). Příspěvky budou řazeny systematicky (mechorosty, cévnaté rostliny) a v jednotlivých kategoriích následně abecedně. Nomenklatura cévnatých rostlin je uvedena podle práce: Kubát et al. (2002), mechorostů podle: Kučera & Váňa (2005).

Za vědeckým názvem druhů jsou v hranatých závorkách uváděny kategorie ohroženosti nejprve celostátní (pro cévnaté rostliny podle Procházky 2001, pro mechorosty podle Kučery & Váni 2005) a následně i regionální (pro cévnaté rostliny podle Sedláčkové & Pláška 2005).

Jak bývá zvykem i v jiných časopisech s podobnými rubrikami, každý autor nálezu může svůj příspěvek posléze citovat. Doporučená citace je např.: Prymusová Z. (2008): *Berula erecta* (Huds.) Coville.- In: Plášek V. & Cimalová Š. [eds.]: Zajímavé botanické nálezy z regionu severní Moravy a Slezska I., Čas. Sle. Muz. Opava (A), 57: 44-47, 2008.

Seznam zajímavých nálezů

Mechorosty (*Bryophyta*)

Orthotrichum lyellii Hook. & Taylor [LC-att]

- leg. V. Plášek 11.2.2007 (herb. OP)

Lokalita: Moravskoslezské Beskydy, Rožnov pod Radhoštěm, Skanzen, 390 m.n.m., WGS 84: N= 49°27'79", E= 18°08'09".

Ekologie: na kmeni *Fraxinus excelsior*, vertikálně ve výšce 170 cm, expozice: SZ

- leg. K. Štefánková 14.9.2007, det. V. Plášek (herb. OP)

Lokalita: Moravskoslezské Beskydy, 1 km SSV od obce Horní Bečva, 670 m Z od Kobylské hory, 669 m.n.m., WGS 84: N= 49°26'25", E= 18°17'50".

Ekologie: na kmeni *Fraxinus excelsior*, šikmo až vertikálně ve výšce 50 cm, expozice: JZ

Krátký komentář k nálezům: *Orthotrichum lyellii* /šurpek vlákénkatý/ je vzácnější epifytický druh. Z území Moravskoslezských Beskyd byl v minulosti udáván pouze ze 4 lokalit a sběry pocházejí z let 1906-1965 (Vondráček 1993). V současné době je díky intenzivnímu výzkumu nalézán častěji na celém území ČR.

***Orthotrichum patens* Bruch ex Brid. [VU]**

- leg. V. Plášek 3.5.2007 (herb. OP)

Lokalita: Moravskoslezské Beskydy, 600 m JV od vrcholu Kladnaté, údolí potoka Radhoštnice, podél turistické cesty, poblíž lomu, 660 m.n.m., WGS 84: N= 49°29'58", E= 18°13'51".

Ekologie: na kmeni *Acer pseudoplatanus*, šikmo ve výšce 160 cm, expozice: JJZ

Krátký komentář k nálezu: *Orthotrichum patens* /šurpek otevřený/ je velmi vzácný epifytický druh. Z území Moravskoslezských Beskyd byl v minulosti udáván pouze ze 2 lokalit a sběry pocházejí z let 1956-1962 (Vondráček 1993). Recentně byl v tomto území nalezen pouze jednou, a to v r. 2006 na dvou lokalitách v údolí černé Ostravice (leg. Plášek, 12.9.2006, herb. OP)

***Orthotrichum striatum* Hedw. [LR-nt]**

- leg. K. Štefánková 16.9.2007, det. V. Plášek (herb. OP)

Lokalita: Moravskoslezské Beskydy, 3,2 km JJV od osady Pustevny, 2 km SV od obce Bacov, okraj turistické cesty, 594 m.n.m., WGS 84: N= 49°27'44", E= 18°16'42".

Ekologie: na kmeni *Fraxinus excelsior*, vertikálně ve výšce 110-200 cm, expozice: JV,V,Z

- leg. V. Plášek & L. Číhal 18.10.2007 (herb. OP)

Lokalita: Hrubý Jeseník, střed obce Rejvíz, podél silnice, 745 m.n.m., WGS 84: N= 50°13'47", E= 17°18'10".

Ekologie: na kmenech *Fraxinus excelsior*, vertikálně ve výškách 150-200 cm a 30-180 cm, expozice: V, SV

Krátký komentář k nálezům: *Orthotrichum striatum* /šurpek hladkoplodý/ je vzácnější epifytický druh. Většinou roste vtroušeně v porostu jiných zástupců r. *Orthotrichum*, nejčastěji *O. speciosum* nebo *O. affine*. V současné době je díky intenzivnímu výzkumu nalézán častěji na celém území ČR.

Cévnaté rostliny (*Tracheophyta*)

***Berula erecta* (Huds.) Coville [C4a, C4]**

- leg. Z. Prymusová 2.10.2007 (herb. OSM)

Lokalita: Opavská pahorkatina, Bělá ve Slezsku, Bělský potok pod J okrajem lesa Pavlačka, cca 1 km JV kostela, 250 m n.m., WGS 84: N= 49°58'01", E= 18°09'39".

Ekologie: koryto potoka

Krátký komentář k nálezu: V 50. letech byla *Berula erecta* /potočník vzpřímený/ sbírána na Hlučínsku (Veselý 1945), a nověji byl výskyt hojné populace uváděn mezi Kravařemi a Zábřehem (Pečinka & Špačková 2004). Populace v Bělé není nijak rozsáhlá, čítá cca 30 rostlin.

***Erechtites hieraciifolia* (L.) DC. [není v žádné kat. ohrožení]**

- leg. Z. Prymusová 2.10.2007 (herb. OSM)

Lokalita: Opavská pahorkatina, Vřesina u Opavy, JV okraj lesa Bahna, cca 1 km J kóty 284, 260 m n.m., WGS 84: N= 49°57'16", E= 18°11'15".

Ekologie: okraj vytěžené plochy a lesní cesty

Krátký komentář k nálezům: *Erechtites hieraciifolia* /starčekovec jestřábníkolistý/ je považován za antropofyt, nověji už za naturalizovanou rostlinu, známou u nás od 19. století. Ve Vřesině

populace čítala v době nálezů 10 jedinců. Na Hlučínsku byl druh nalezen v Hněvošickém lese (Švacha 1950). Současné rozšíření je zpracováno ve fytokartografických syntézách na mapě č. 25 (Slavík 2004). Dříve byl sbírán v PR U leskoveckého chodníka (leg. Prymusová 18.9.2005, herb. OSM).

***Filago minima* (Sm.) Pers.** [C3, C1]

- leg. D. Hlišnikovský 16.6.2007 (herb. FMM)

Lokalita: Ostravská pánev, podél železnice při rybníku Poštovní, 150m od želez. zastávky Děhylov směr Jilešovice, 230 m.n.m., WGS 84: N= 49°52'53", E= 18°10'11".

Ekologie: železniční násep

Krátký komentář k nálezů: Ačkoliv na náspu trati v nedávné době proběhly úpravy, byl tento, v regionu vzácný druh - *Filago minima* /bělolist nejmenší/, zaznamenán na jeho okraji ve 40 exemplářích.

***Galeopsis angustifolia* Ehrh.** [C3, C3]

- leg. Š. Cimalová 17.8.2007, det. M. Chytrý (priv. coll. Š. Cimalová)

Lokalita: železniční násep trati Ostrava-Svinov – Studénka, pod ul. Rudnou, 210 m.n.m, WGS 84: N= 49°48'32", E=18°12'15".

Ekologie: železniční násep

Krátký komentář k nálezů: jedná se o ojedinělý a zřejmě přechodný výskyt taxonu zavlečeného podél železnice. *Galeopsis angustifolia* /konopice úzkolistá/ jak v regionu, tak v ČR roste roztroušeně až vzácně. Těžiště rozšíření je v oblastech termofytika a mezofytika. Ve fytochorionu 83., t.j. Ostravská pánev výskyt tohoto taxonu dosud nebyl zaznamenán (Slavíková 2000).

***Muscari comosum* (L.) Mill.** [C3, C2]

- not. D. Hlišnikovský 24.6.2004

Lokalita: Podbeskydská pahorkatina, 1 ex. při PP Kamenná, cca 1 km SV od středu obce Staříč, 330 m.n.m., WGS 84: N= 49°41'36", E= 18°16'50".

Ekologie: xerothermní strán

Krátký komentář k nálezů: Výskyt druhu *Muscari comosum* /modřeneček chocholatý/ na Kamenné není novinkou, avšak po dlouhých desetiletí nebyl potvrzen. Kamenná je patrně jediným současným nalezištěm druhu v okrese frýdecko-místeckém.

***Odontites vernus* (Bellardi) Dum. subsp. vernus** [C2, A1]

- leg. D. Hlišnikovský & P. Chytrý 6.6.2007 (herb. FMM)

Lokalita: Podbeskydská pahorkatina, cca 600m SV od středu obce Soběšovice, 340 m.n.m., WGS 84: N= 49°43'48", E= 18°28'13".

Ekologie: řepková pole

Krátký komentář k nálezů: Na rozdíl od běžnější subspecie *serotinus* je výskyt této časně segetální podoby v širší oblasti zřídka jevem. V převážně řepkových polích na okraji Soběšovic rostl *Odontites vernus* subsp. *vernus* /zdravínek jarní pravý/ nehojně, společně například s *Euphorbia exigua*, *Gypsophila muralis*, *Ranunculus arvensis* a *Valerianella dentata* subsp. *dentata*.

***Papaver argemone* L.** [C4a, C3]

- not. M. Skarka 21.5.2007

Lokalita: Podbeskydská pahorkatina, Skalice u Frýdku Místku, stavební parcela, 150m jižně od lávky přes řeku Morávku, 325 m.n.m., WGS 84: N=49°39'55", E=18°24'43".

Ekologie: bývalé pole v nivě řeky, dnes stavební parcela

- leg. D. Hlisenkovský 30.5.2007 (herb. FMM)

Lokalita: Moravskoslezské Beskydy, při hlavní cestě přes Dolní Lomnou, 500m SV od hranice CHKO Beskydy, 410 m.n.m., WGS 84: N= 49°33'28", E= 18°44'11".

Ekologie: neobdělávané pole

Krátký komentář k nález: V rámci okresu Frýdek-Místek se jedná teprve o druhý a třetí nález taxonu *Papaver argemone* (mák polní) od roku 2000 (Ostravice, leg. Hlisenkovský v r. 2000). U Skalice byla pozorována bohatá populace několika set rostlin na ploše cca 300 m². Dříve několik let ladem ležící písčito-hlinité a kamenité pole bylo v r. 2006 upraveno a vyrovnáno. Také okolní neobdělávaná pole byla přeměněna na stavební parcely a oplocena. Výskyt máku po úpravě terénu je na také těchto místech pravděpodobný.

***Rumex aquaticus* L.** [není v žádném kat. ohrožení]

- leg. I. Kusinová, P. Chytil & D. Hlisenkovský 27.5.2007 (herb. FMM)

Lokalita: Moravskoslezské Beskydy, Bílá, po obou březích Černé Ostravice v místě křížení se s modrou turistickou značkou nazvaném Mlýn, 3 500m SV od soutoku obou Ostravic, 580 m.n.m., WGS 84: N= 49°28'01", E= 18°30'50".

Ekologie: zarůstající okraj podmáčené louky

Krátký komentář k nález: Bohatá populace *Rumex aquaticus* (štůvák vodní) o několika desítkách rostlin v Beskydech je prvním nálezem tohoto druhu nejen pro CHKO Beskydy, ale patrně také pro širší území okresu Frýdek-Místek.

Použité zkratky:

- mechorosty: LC-att (taxon vyžadující pozornost), LR-nt (taxon blízký ohrožení), VU – (ohrožený či zranitelný taxon)
- cévnaté rostliny: A1 vyhynulý taxon, C1 kriticky ohrožený taxon, C2 silně ohrožený taxon, C3 taxon ohrožený, C4 taxon vyžadující pozornost, C4a taxon vzácnější, vyžadující pozornost-méně ohrožený

Literatura

- Kučera J. & Váňa J. (2005): Seznam a červený seznam mechorostů České republiky (2005).- Příroda, Praha, 23: 1-104.
- Kubát K. et al. (2002): Klíč ke květeně České republiky.- Academia, Praha.
- Pečinka A. & Špačková P. (2004): Příspěvek k rozšíření ohrožených a vzácných rostlin v nivě řeky Opavy mezi Kravařemi a Zábřehem ve Slezsku.- Zprávy Čes. Bot. Společ., Praha, 39: 237-248.
- Procházka F. [ed.] (2001): Černý a červený seznam cévnatých rostlin České republiky.- Příroda, Praha, 18: 1-166.
- Sedláčková M. & Plášek V. [eds.] (2005): Červený seznam cévnatých rostlin Moravskoslezského kraje (2005).- Čas. Slez. Muz. Opava (A), 54: 97-120.
- Slavík B. (2004): Fytogeografická charakteristika vybraných taxonů. In: Slavík B. & Štěpánková J. [eds.]: Květena České republiky, Vol. 7, Academia, Praha, pp. 24-44.
- Slavíková Z. (2000): *Ladanella angustifolia* (Ehrh.) Pouzar et Slavíková – konopička úzkolistá.- In: Slavík B. [eds.], Květena České republiky, Vol. 6, Academia, Praha, pp. 586-587
- Švacha A. (1950): Předběžná zpráva o botanickém průzkumu Hlučínska. PSOK, Ostrava, 11(4): 369-372.
- Veselý J. (1945): Květena Hlučínska. Studie fytogeografická.- Slez. Sborn. 43: 22-37.

Adresy autorů: Vítězslav Plášek & Šárka Cimlová, Ostravská univerzita, PřF,
Katedra biologie a ekologie, Chittussiho 10, CZ-710 00 Ostrava,
e-mail: vitezslav.plasek@osu.cz, sarka.cimalova@osu.cz